

ВІДГУК

офіційного опонента — кандидатки юридичних наук, доцентки Могілевської Людмили Геннадіївни на дисертацію Хміля Ігора Вікторовича на тему: «Адміністративно-правовий механізм міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дослідження. Підтвердженням важливості дисертації є насамперед є широкомасштабна збройна агресія Російської Федерації проти України, для протистояння якій здійснення міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки є вкрай необхідним. Цей акт воєнної агресії підірвав європейську і глобальну безпеку, вкрай негативно вплинув на світову економіку, енергетичну та продовольчу безпеку, спричинив масштабну хвилю міграції. До цього ж, російсько-українська війна стала каталізатором змін, спрямованих на трансформацію існуючого світового порядку, в оновленій архітектурі якого Україна повинна зайняти чільне місце.

За таких обставин міжнародне співробітництво у сфері забезпечення національної безпеки у контексті сьогодення набуває виняткового значення. Окрім того, підтримання взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства задля забезпечення національних інтересів і безпеки – базисна та невід’ємна засада функціонування України, закріплена на рівні Конституції України. Водночас ключовим є те, що можливість здійснення такого співробітництва та його ефективність безпосередньо залежать від сформованого в державі адміністративно-правового механізму міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки.

У контексті України такий адміністративно-правовий механізм, попри його об’єктивну загальнодержавну важливість, залишається системно не сформованим та характеризується низьким рівнем правової регламентації. Разом з цим, актуальність проблематики пов’язується з низьким рівнем її науково-теоретичного осмислення.

Таким чином, з огляду на зазначене вище, актуальність та своєчасність дисертаційного дослідження **Хміля Ігора Вікторовича** на тему: **«Адміністративно-правовий механізм міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки»** не може викликати жодних сумнівів.

Дослідження виконано відповідно до Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 31 грудня року, наступного після припинення або скасування воєнного стану в Україні, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.04.2024 № 476, та плану науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495 від 12.10.2015 р.).

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми дисертації, визначено її зв'язок із науковими програмами, планами та темами, розкрито мету, задачі, об'єкт і предмет дослідження, його методи, наукову новизну, підкреслено практичну важливість висновків, одержаних у результаті проведеного дослідження, узагальнено результати роботи і подано відомості про публікації автора за темою дисертації.

Дисертаційна робота поглиблює і доповнює існуючий масив знань у відповідній сфері, а викладені вище обставини підкреслюють актуальність, своєчасність, суспільну значимість та важливість дослідження порушеної проблематики.

Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дисертаційне дослідження ґрунтується на використанні сучасної методології пізнання складних правових явищ, яка передбачає поєднання як загальнонаукових, так і спеціальних наукових методів, зокрема таких як діалектичний, компаративний, логіко-семантичний, методи аналізу, синтезу, індукції, дедукції тощо. Їх застосування визначило логічну побудову дисертації

та дозволило послідовно й науково обґрунтовано реалізувати мету і завдання, поставлені на початку дослідження.

Відповідно до головної мети дослідження чітко сформульовані основні завдання наукової роботи. Слід зазначити, що крім суто наукового значення, цілі дисертаційного дослідження передбачають аналіз та внесення пропозицій до законодавства України, вдосконалення адміністративно-правового механізму міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки.

Мета дисертаційної роботи полягає у тому, щоб на основі сучасних доктринальних положень адміністративно-правової науки, релевантних наукових розробок здійснити комплексний аналіз адміністративно-правового механізму міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки, розкрити теоретико-правові і практико-реалізаційні аспекти цього механізму та виробити науково обґрунтовані пропозиції задля його удосконалення і розвитку.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають в процесі організації та здійснення міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки

Предмет дослідження є адміністративно-правовий механізм міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки.

Емпіричну базу дослідження становлять відомості, розміщені на офіційних вебсайтах органів публічної влади, що уповноважені на здійснення міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки, зокрема Президента України, Кабінету Міністрів України, Міністерства закордонних справ України, Міністерства оборони України, аналітичні матеріали Національного інституту стратегічних досліджень, звіти міжнародних організацій та їх спеціалізованих органів, звіти й аналітичні довідки інституцій громадянського суспільства, різногалузева довідникова література, правова публіцистика з питань національної безпеки та здійснення міжнародного співробітництва.

За результатами дослідження автором сформульовано пропозиції щодо удосконалення адміністративного законодавства, яке регулює питання захисту національних інтересів України, міжнародного співробітництва та оборони.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що наукові положення, висновки, пропозиції та рекомендації становлять науковий інтерес і мають практичне значення, використовуються та можуть бути використані у:

– *науково-дослідній сфері* – для подальших досліджень теоретичних і практичних питань щодо удосконалення адміністративно-правового регулювання організації та здійснення міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки;

– *нормотворчій сфері* – для вдосконалення національної законодавчої бази, що регламентує адміністративно-правовий механізм міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки;

– *правозастосовній сфері* – для підвищення ефективності та дієвості організації та здійснення міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки;

– *освітньому процесі* – для підготовки матеріалів для викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право України» та «Актуальні проблеми теорії адміністративного права», під час розробки посібників, їх розділів, лекцій і навчально-методичних матеріалів, а також у контексті інших суміжних дисциплін.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертація є першим комплексним науковим дослідженням, що має цільне і предметне спрямування на розкриття теоретичних і практичних особливостей функціонування та з'ясування недоліків вітчизняного адміністративно-правового механізму міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки. У результаті дослідження сформульовано низку науково обґрунтованих положень, висновків і пропозицій, необхідних для удосконалення і розвитку цього механізму, основними з яких є такі:

– виокремлено основні напрями реалізації адміністративно-правового механізму міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки, які диференційовано на два окремі блоки – екзогенні (свроінтеграційний, інтеграційний свроатлантичний, воєнно-оборонний, протиінтервенційний, глобально-безпековий, глобально-безпековий (перебудовувальний), дипломатичний, економічний, юрисдикційно-санкційний) та ендогенні (публічно-безпековий, цивільно-безпековий, енергетично-безпековий, критично-інфраструктурний, публічно-управлінський, антикорупційний, трансформаційний, відновлювальний, людиноцентричний);

– визначено стадії адміністративної процедури міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки (планування, підготовки, реалізації, звітування, імплементації);

– обґрунтовано, що з метою уніфікації процедур організації та здійснення міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки існує необхідність вироблення Типового положення про організацію та здійснення міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки;

– удосконалено нормативно-правову складову адміністративно-правового механізму міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки, що представлена значною кількістю нормативно-правових актів, які в залежності від їх юридичної сили та природи запропоновано поділяти на основоположні; первинні (законодавчі), що поділяються на закони України з питань зовнішньої політики та закони України з питань національної безпеки, що поділяються на концептуальні й інституційні; вторинні (підзаконні) та ідеологічні (публічно-політичні);

– науковий підхід до розуміння форм міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки як зовнішнього виразу (прояву) заходів його здійснення, визначивши, що вищою організаційною варіацією форми є формат, яким позначаються виважені й узгоджені моделі та механізми спільної діяльності держав, що мають конкретно-цільовий характер і який являється

інструментом міжнародного співробітництва, що дозволяє визначити чіткі рамки й умови, згідно з якими здійснюватиметься відповідна спільна діяльність держав;

– дістала подальшого розвитку система суб'єктів міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки, яка у залежності від функціональної спрямованості й особливостей адміністративно-правового статусу диференційована на суб'єкта загального керівництва, суб'єктів загальної компетенції; суб'єктів спеціальної компетенції (включають спеціалізованих суб'єктів і галузевих суб'єктів) та субсидіарних суб'єктів;

– визначення правової категорії «адміністративна процедура міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки» під якою варто розуміти адміністративно-правову категорію, що окреслює нормативно встановлений порядок здійснення уповноваженими суб'єктами заходів міжнародного співробітництва з метою охорони та захисту національних інтересів від реальних і потенційних загроз;

– обґрунтування доцільності вироблення нових Стратегії національної безпеки України та Стратегії зовнішньополітичної діяльності з метою встановлення належних концептуальних основ міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки, зважаючи на актуальні екзистенційні загрози і виклики.

З метою удосконалення адміністративно-правового регулювання організації та здійснення міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки автором запропоновано:

1) виробити нові Стратегію національної безпеки України та Стратегію зовнішньополітичної діяльності України;

2) виробити Типове положення про організацію та здійснення міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки;

3) внести низку змін і доповнень до Закону України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 № 2469-VIII, а саме: 1) назву ст. 3 викласти у

новій редакції та доповнити новою частиною; 2) ст. 24 виключити; 3) ч. 1 ст. 26 викласти у новій редакції; 4) Закон доповнити новою ст. 31–2; 5) доповнити його новим розділом під номером і назвою «IV-1. Міжнародне співробітництва у сфері національної безпеки»;

4) внести зміни до Закону України «Про засади внутрішньої та зовнішньої політики» від 01.07.2010 № 2411-V, а саме доповнити ч. 2 ст. 11 новим абзацом.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Позитивна оцінка дисертаційного дослідження в цілому не виключає можливості й необхідності висунути низку зауважень критичного та дискусійного характеру:

1) Так, в рамках Розділу 2 дисертаційної роботи автору варто було окрему увагу присвятити суб'єктам які реалізують різні напрямки державної політики забезпечення національної безпеки. Натомість, автор лише поверхово розглянув це питання.

2) В рамках розгляду Розділу 3 здобувачеві варто було б відобразити адміністративно-правову діяльність органів Національної поліції України щодо протидії міжнародного тероризму, організації масових заворушень, колабораційної діяльності.

3) Варто відмітити, що в тексті Розділу 3 дисертаційного дослідження здобувач робить низку цікавих з теоретичної та практичної точки зору висновків. Проте, автору слід було уточнити: від чого саме, на його думку, залежить ефективність реалізації адміністративно-правового механізму міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки України. Для цього, варто було б навести авторські пропозиції щодо оновлення «Стратегії національної безпеки України».

4) Судячи зі списку використаних джерел, здобувач, під час підготовки дисертаційного дослідження, проаналізував велику кількість спеціалізованих наукових праць та періодичних фахових видань інших вчених, як у галузі адміністративного права, так й інших галузей права, і це є дуже гарним

показником роботи, адже ним опрацьовано сучасну юридичну літературу. Однак, Ігору Вікторовичу варто було більш критично ставитись до поглядів вчених, переосмислювати чужі думки та не боятись висловлювати власну позицію зі спірних положень, навіть коли аналізуються наукові праці докторів наук.

Варто відмітити, що висловлені зауваження характеризують складність дослідженої проблеми, а тому суттєво не пливають на загальну позитивну оцінку та високі наукові здобутки автора дисертаційного дослідження. Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення адміністративного законодавства, а також у науково-дослідній роботі, практичній діяльності суб'єктів реалізації адміністративних процедур міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки.

Висновок

Зміст дисертаційної роботи висвітлений повно, систематично, послідовно, виклад запропонованих в роботі положень базується на ґрунтовному опрацюванні літературних джерел. Автор обґрунтував власні висновки проведеного дослідження, які можуть слугувати суттєвим внеском у розвиток адміністративного права України. Основні наукові положення, висновки й практичні рекомендації, викладені в дослідженні, були висвітлені у фахових періодичних наукових виданнях та оприлюднені на міжнародних науково-практичних конференціях.

Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення і результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог.

Наведене дозволяє зробити висновок, що дисертація Хміля Ігора Вікторовича на тему: «Адміністративно-правовий механізм міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки» виконана на належному науково-теоретичному рівні, є повністю завершеною, самостійною

працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати та має вагоме значення для розвитку адміністративного права, відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент

Доцентка кафедри
адміністративного права і процесу
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидатка юридичних наук, доцентка

Людмила МОГІЛЕВСЬКА

Лідник засвідчує

*Проктор Дніпровського
державного університету
внутрішніх справ*

Юр КОВАЛЮК